

Turizmde kalifiye eleman açığı ve meslek yüksek okullarının etkinliğinin artırılması

KADIR ÖZTAŞ

I. GİRİŞ

Turizm, kalkınmakta olan ülkelerin döviz ihtiyaçlarını karşılayan can simidi konumunda bir sektördür. Fakat bu sektör, en küçük; sosyal, siyasal ve ekonomik istikrarsızlıktan etkilenmektedir. Türk turizmini bu açıdan etkileyen temel sorunlardan biride eğitilmiş eleman açığıdır.

Ülkemizde son on yıl içinde konaklama tesisleri yatırımında büyük bir aşama katetmiş; 1983 yılında 591 tesis ve 65 bin dolayında olan yatak sayısı, 1993'e ulaşıldığında 2.000'nin üzerinde tesis ve 300 bini aşan yatak sayısına ulaşılmıştır. Bu artış gerçekten çok kısa sayılabilecek bir sürede gerçekleşmiş ve Türkiye son yıllarda turizmde moda ülke olmuştur. Fakat bu hızlı gelişme yanında çok önemli sorunlarda getirmiştir. Bunlardan tanıtma ve pazarlama olayın bir yönü ise kalifiye eleman açığı ve dolayısıyla eğitim meselenin öteki yanıdır. Hatta bize göre 'tanıtma ve pazarlama' sorununda turizm eğitiminin tam oluşmamasından ileri gelmektedir. Çünkü, yeterli eğitilmiş eleman; pazarlama ve tanıtma olayına yön vererek geliştirecektir.

Kalifiye eleman açığı, hizmet sektörü olan turizmde temel meseledir. Çünkü, beş yıldızlı tesis olabilir ama asıl olan servis ve hizmetin beş yıldızlı olmasıdır. Ülkemiz doksanlı yıllarla birlikte turizm eğitimine önem vermeye başlamış ve lise, iki yıllık yüksek okul ve dört yıllık yüksek okullar çoğaltarak hizmete açmıştır.

Liseler bu eğitim basamağının en altını, dört yıllık okullar ise en üst basamağını temsil etmektedir. Bunun yanında akademik çalışmaya yönelik yüksek lisans ve

doktora eğitimi veren kurumlar da bulunmaktadır. İki yıllık meslek yüksek okulları sektörün ara eleman açığını gidermeye yönelik eğitim kurumlarıdır. Ülkemiz turizm sektörünün günümüzde en çok ihtiyaç duyduğu eleman grubu da budur.

II. TURİZME KALİFİYE ELEMAN GEREĞİ

Turizm sektöründe her zaman gündemde olan "kalifiye personel" sorunu, ülkemizin kitle turizmine yönelmesiyle ve birbiri ardına açılan tesislerin devreye girmesiyle daha acil çözümler beklemektedir. Eğitilmiş insan gücü sorunu, turizm sektörünün altyapı sorunuyla birlikte değerlendirilmeye gerektirmektedir (Ünlü 1990, s. 115).

Turizm sektörünün sorunları arasında en çok sözü edilen eğitilmiş personel sorunu her kademedeki kendini hissettirmektedir. Ülkemizde değişik seviyelerde turizm eğitimi veren kurumların varlığına rağmen, gerek yetişen öğrencilerin sayı olarak yetersizliği gerekse eğitim kurumlarının müfredat programlarından kaynaklanan nedenlerle mezunların arasında nitelik açısından büyük farklılıklar gözlenmektedir (Ünlü 1991, s. 57).

Turizm konusunda en önemli sorunumuz artan yatak ve turist sayısına paralel olarak kalifiye personel sayısının artmamasıdır. Turizmde 1983-1993 yılları arasında; turizm yatırımlarında beş kat turizm gelirleri ve turist sayısında on kat artış olmasına rağmen eğitilmiş personel sayısı ancak %30 civarında artmıştır. Bu nedenle, kamunun yanında özel sektöründe devreye sokulması, otel-okul sistemi ile

ABSTRACT

THE LACK OF THE QUALIFIED PERSONEL IN THE TOURISM INDUSTRY AND THE IMPROVEMENT OF EFFECTIVENESS OF THE SCHOOLS OF VOCATIONAL TRAINING

The qualified personnel in the tourism industry affects the improvement of service quality directly. This article is based on the research study held for a number of schools of vocational training of which purpose is to educate the staff and to improve their qualifications. By the filled inquiry forms which have been sent to and taken from the school representatives, the data depending upon the school activities and their effectiveness has been obtained.

Kadir Öztas, Selçuk University, Akşehir Vocational Training School, Akşehir-Konya, Turkey.

Kadir Öztas: Lisans, Çukurova Üniversitesi Mersin Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu; yüksek lisans, Erciyes Üniv. rsiteisi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm İşletmeciliği Programı (1993), doktora, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm İşletmeciliği Programı (halen öğrenci). Selçuk Üniv. rsiteisi Akşehir Meslek Yüksekokulu'nda öğr. tim görevlisi

çalışan uluslararası nitelikte kalifiye eleman yetiştiren okulların biran önce açılması gerekmektedir (Sezgin 1991, s. 78).

Kalifiye elemanın yeterli seviyeye ulaşmaması sonucunda; sektör de büyük ölçüde kalifiye olmayan sezonluk işçi çalıştırılmaktadır. Sonuçta verilen hizmetlerin kalitesi uluslararası standartlara ulaşmamaktadır. Personelin nitelik ve nicelik açısından eğitilmesi, turizm sektörümüzün geçeceği açısından son derece önemlidir.

Eğitilmiş personel yetiştirilmesinde en büyük yanlış, bu tür personelin 3-5 ayda nasıl olsa yetiştiririz zihniyetinin hakim olmasıdır. Bi ara kademe turizm personelinin uluslararası standartlarda yetişmesi için en az 2-3 yıla ihtiyaç olduğu gözardı edilmiştir (Hacıoğlu 1995, s. 25).

Turizm sektöründe faaliyet gösteren kuruluşlar ve yatırımcılar, tesis veya işletmelerinin çağdaş donatımlı olsa da, personelin nitelikli hizmeti olmaksızın yatırımın anlamını bulamayacağını fark etmeli ve bu yönde önlemler almalıdırlar. Her alanda her sektörde olduğu gibi turizm sektöründe de iktisadi ilişkilerin dışında veya içinde ama bir alt kategorisi olarak eğitim; istisnasız olarak hangi alan olursa olsun sektörün gelişme dinamiklerinden biri, belki en önemlisidir (Türsab 1993, s. 40).

Eğitim, dolayısıyla yetişmiş eleman bir sektörün varolmasının, ayakta kalmasının temel taşlarından biridir. Çünkü, insan faktörü her sistem için reddedilemez, yok sayılmaz ve etki alanı sınırlandırılmaz bir şekilde yaşamın içindedir. Bu durum, turizm gibi sürekli insan ilişkilerinin yoğun olduğu bir alanda tartışılmaz derecede açıktır. Bu nedenle, eğitilmiş personel ihtiyacının, turizmin gelişmesine paralel olarak önem verilmesi, turizm eğitimi veren kurumların plansız ve programsız bir şekilde devreye sokulmasından vazgeçelim, dünya standartlarında uygulama ve teorinin bir arada yürütülebileceği, otel-okul sistemine vakit kaybedilmeden geçilmesi turizmin geleceği için bir zorunluluktur (Türsab 1993, s. 40).

III. TURİZM EĞİTİMİ VEREN KURUMLARA GENEL BAKIŞ

Eğitimli personel ihtiyacını karşılamak üzere, ülkemizde ve genel olarak dünyada uygulanan iki sistem vardır. Biri; çeşitli nitelikte ve düzeyde eğitim veren resmi ve özel kurumlar; diğeri ise çekirdekten yetişen "alaylı" olarak tabir edilen, piyasa mekanizması içinde şekillenen "kendiliğinden" bir sistemdir (Türsab 1993, s. 40).

Turizm eğitimi; toplumda turizm bilincini yerleştirmek, turizm kaynaklarını koruyarak bilinci geliştirmek, turiste karşı; onun ekonomik gücüne, ırk, milliyet, din, dil, toplumdaki statüsüne, ahlak ve namus düzeyine, siyasal ideolojilerine göre ayırım yapmadan eşit ve dürüst hizmet etmek ahlakını ve terbiyesini vermek, turizmin sağladığı uzun vadeli çıkarlar üzerine dikkati çekerek saygıya ve konukseverliğe dayalı bir davranış düzeni yerleştirmektir (Ağaoğlu 1991, s. 37).

Ülkemizdeki turizm eğitiminin resmi başlangıç tarihi 1953 yılında Ticaret Meslek Liselerinde turizm meslek kurslarının açılmasıyla gerçekleşmiştir. 1953'ten 1993'e kadar geçen kırk yıllık sürede örgün öğretim yanında yaygın öğretimde gelişmiştir. Çeşitli eğitim kurumlarının programlarına turizm dersleri girmiştir. Halen sayıları 90 civarında olan turizm eğitim kurumlarından her yıl 4 bin civarında genç mezun olmaktadır (Türsab 1993, s. 40).

Ülkemizde 90 civarında olan turizm eğitim kurumlarının dağılımı şöyledir:

◆ Turizm Bakanlığına bağlı dokuz ayrı bölgede, sekiz aylık eğitim veren Turizm Eğitim Merkezleri (Turem) (Turizm Bakanlığı 1993, s. 2).

◆ Eğitim süreleri altı ila sekiz ay ve sayıları beş civarında olan özel turizm kursları (Türk Turizm Sektörü Rehberi 1992, s. 25-28).

◆ Özel Otelcilik Meslek Liseleri,

Turizm sektöründe her zaman gündemde olan kalifiye personel açığı sorunu, Türkiye'nin kitle turumüne yönelmesiyle ve birbirini ardına açılan tesislerin devreye girmesiyle daha acil çözümler beklemektedir.

◆ Milli Eğitim Bakanlığına bağlı sayıları 26 olan Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Liseleri ile sayısı bir olan Anadolu Aşçılık ve Meslek Lisesi (Türsab 1993, s. 41).

◆ Üniversitelerin Meslek Yüksek okullarına bağlı olarak eğitim veren iki yıllık ve sayıları 45'e ulaşan Turizm ve Otelcilik bölümleri,

◆ Yine Üniversitelere bağlı yedi adet dört yıllık Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik yüksekokulları (ESYM 1993, s. 26-30).

◆ Ayrıca, bunlara ek olarak Üniversitelerin Sosyal Bilimler Enstitüsü bünyelerinde ihtisaslaşma ve akademik çalışmalara yönelik Yüksek Lisans ve Doktora çalışması yürüten kurumlar (Türsab 1993, s. 41).

Bu turizm eğitim kurumlarının temel amacı, turizm sektöründe işgörececek elemanları temel eğitimden geçirmek, tüm eğitim alanlara turizm birinci ve felsefesini kazandırmak, yönetim tekniklerini öğretmek ve dünyada hakim, kabul görmüş anlayışa uyum sağlamak yeni kavram, fikir ve teknolojileri kavrayabilecek üst düzey turizm profesyonellerini yetiştirmek (Türsab 1993, s. 41).

Turizm eğitimi veren kurumlar devletten destek almakta iseler de bu desteğin yeterli olup olmadığı tartışmaya açıktır. Özel sektör ve devletin sürekli ifade ettiği gibi eğitilmiş eleman açığının her geçen gün kapanması zorlaşmakta, fakat gerek özel sektörün gerekse devletin bu konuya gerekli desteği verdiklerini söylemek pek mümkün görünmüyor. Bu konuya destek verebilecek başka bir kurumsal yapının bulunmaması hatırlanırsa, sorunun boyutları ve önemi daha net olarak ortaya çıkmaktadır (Korzay 1992, s. 289).

Mevcut eğitim kurumlarında eğitilen meslek elemanlarının büyük çoğunluğunun mesleği icra etmedikleri veya meslekten kaçtıkları görülmektedir. Yetersiz olarak nitelediğimiz bu oranlar; TU-

REM'lerde %75.5 Otelcilik Meslek Liselerinde %85.7, Yüksekokullarda %77.7 olarak ortaya çıkmaktadır. Bu duruma göre turizm eğitim kurumlarının verimsizliği ortalama %80.2'ye ulaşmaktadır ki, bu çok büyük bir orandır. Diğer bir ifadeyle söz konusu eğitim kurumlarının etkenliği %19.8 olarak görülmektedir (Ağaoğlu 1991, s. 121).

Bu nedenle, en iyi yatırımlardan birinin insana yapılan yatırım olduğuna inanarak; turizm eğitimini dünya standartlarına ulaştırmak için gerekli bütün yatırımların acilen yapılması hem turizm sektörünün geleceğini garanti altına almaktır hem de mevcut eğitim sisteminde yetişen elemanların %80'inin başka sektörlerle kaçmalarını önleyerek emek-para israfı önlenecektir (Ağaoğlu 1991, s. 120).

Emek-para ve zaman harcamasına son verip; turizm sektöründe tesisler seviyesinde yakaladığımız dünya standartlarını hizmet düzeyinde yakalamak için; devlet özel sektör ve sendikal kuruluşlar işbirliği içinde olmalı karşılıklı destek ve koordinasyon ile hareket etmelidirler. Ancak bu şekilde sektörün eleman açığını gidermek ve düzenliliğini sağlamak mümkün olacaktır (Türsab 1993, s. 47).

Gerekli olan bu iyi niyetli dileklerin hayata geçirilerek eğitim veren kurumlarımızın şu eksiklikleri giderilmelidir:

- ◆ Uzman eğitici yetersizliği,
- ◆ Dökümanter belge eksikliği,
- ◆ Uygulama imkanlarının yetersizliği,
- ◆ Turizm ve Otelcilik eğitim standartlarının belirlenmeyişi,
- ◆ Stajlar konusunda okul-otel koordinasyonunun eksikliği,
- ◆ Sektörün özelliğine uygun gelişme araç-gereçlerin okullarda bulunmaması,
- ◆ Turizm eğitiminde önemli bir yeri olan yabancı dil eğitiminin gerekli standartlara ulaşmaması,

Kalifiye personel sayısının yeterli düzeye ulaşmaması, turizm sektörünü büyük ölçüde kalifiye olmayan personel istihdam etmeye yöneltmiştir.

◆ Turizm sektörünün bölümlerinin ihtiyaç oranlarının belirlenmemesi ve basma kalıp öğrenci yetiştirilmesi (Türsab 1993, s. 42).

IV. TURİZM EĞİTİMİNDE MESLEK YÜKSEK OKULLARININ GEREĞİ

1. Meslek yüksekokullarının konumu

Meslek Yüksekokullarını Turizm ve Otelcilik bölümleri Üniversitelerimizin bünyesinde iki yıllık eğitimle önlisans diploması veren eğitim kurumlarımızdır. Turizm eğitimi veren kurumlar açısından da ara kademe dediğimiz sektörün ihtiyaç duyduğu elemanları yetiştiren okullar durumundadır. Lise seviyesindeki turizm eğitimi ile sektörün alt kademe personel ihtiyacı karşılanırken, 4 yıllık yüksekokullarla da üst kademe personel açığını kapatma amacı taşımaktadır (Timur 1992, s. 52).

Eğitim sürecinde ortaya çıkan eksiklikler ve aksaklıkların giderilmesi, eğitim veren kurumların eksiklikleri ve yapısal sorunları ile büyük ölçüde bağdaşmaktadır. Bu alanlarda yeni düzenlemelere gidilmediği sürece çözüm yollarına kavuşmak mümkün gözükmemektedir. Çözüme giden ilk adım ise sorunların belirlenmesinden ve varlığının kabul edilmesinden geçmektedir. Eğitim kurumlarının sektörü besleyen anadamar olduğunun görülmesi ve gereken önemin, özenin turizmle ilgili her kurum tarafından gösterilmesi bir zorunluluk olarak ortaya çıkmaktadır (Türsab 1993, s. 42).

Mesleki turizm eğitimi; turizm sektörünün ihtiyaç duyduğu, kişilere; yenilikleri, mesleki beceri kazandırmayı hedefleyen bir eğitim şeklidir. Turizm endüstrisinin temel ögesi insandır. Emek yoğun bir üretime dayalı olması nedeniyle ihtiyacın ön planda tutulmasını gerektirir (Timur 1992, s. 53).

Sektörün özellikle ara personele olan ihtiyacı dikkate alındığında Meslek Yüksekokulları düzeyinde uygulanan eğitim

programlarının meslek derslerinden çok; işletme, pazarlama, muhasebe gibi dalların ağırlıklı olarak sürdürülmesi ve uygulamalı eğitimi gerektiren bu dalda, eğitimin bu yönünün eksik bırakılması mezunların iş bulma şansını olumsuz yönde etkilemektedir (Ünlü 1991, s. 115).

Ara yönetim kademesinin ihtiyaç duyduğu personelleri yetiştirmeye çalışan Meslek Yüksekokulları gayeleri iyi belirlenememiş olmasına rağmen iki yıl içinde sayıları %100'den fazla artışla 45 civarına ulaşmıştır. Bu okullardan mezun olanların, ancak %15 civarında sektörde çalıştığı ortaya çıkmaktadır. Bu durumda bize okulların yeniden bir yapılandırma ile verimliliğinin artırılması gereğini ortaya koymaktadır (Aksü 1992, s. 28).

Mevcut eğitim modellerinin yetersizlikleri gözönüne alındığında çok ortamlı bir eğitim modelinin kurulum işletilmesi rasyonel bir çözüm olarak ortaya çıkmaktadır. Kurulacak eğitim modeli eğitim araçlarının yerinde kullanılmasının yanı sıra, sektörün kurulu kapasitesinin okullaştırılmasında beraberinde getiren bir sistem olmalıdır (Ünlü 1991, s. 71).

2. Meslek yüksekokullarına etkililik kazandırılması gereği

Meslek Yüksekokulları turizm eğitimi, sadece otelcilik sektörü için personel yetiştirmeye çalışmakta, bu durumda sektörün eleman sorununun çözülmeyeceği anlaşılmakta; verimli bir turizm eğitim modelinin doğrudan ve dolaylı ilgili her kesimin ihtiyacına cevap verebilecek şekilde uygulamaya konması hayatiyet arz etmektedir. Günümüzde, maalesef gayeleri ve hedefleri iyi saptanmamış MYO'ları Turizm ve Otelcilik bölümleri; turizm saçıyağının ulaştırma ve hizmet pazarlaması pek önemsememekle beraber, turizm eğitimine devam etmekte ve yine maalesef bu eğitimden geçenlerin büyük bir çoğunluğu sektörde çeşitli sebeplerden dolayı çalışmamaktadır (Aksü 1992, s. 28).

Eğitilmiş personel yetiştirilmesindeki en büyük yanılgı, bu tür personelin 3-5 ayda yetiştirilbilir sanılmasından kaynaklanmaktadır.

Turizm sektörünün ihtiyacı olan nitelikli işgücünü sağlayacak kaynaklarını (eğitim kurumlarının) nicelik ve nitelik olarak yetersiz kalması ve belirli bir standartlaşmayı beraberinde getirmemesi başka teknolojilerin devreye sokulmasını gerekli kılmaktadır. Sektör kamu ve eğitim kurumu bağlantısı sürdüreceği kuruluş tesis kapasitelerinin eğitim amacıyla kullanılmasını sağlayacak çok ortamlı bir eğitim sisteminin kurulması zorunludur (Ünlü 1991, s. 115).

MYO'ları eğitim programları yeniden gözden geçirilerek, eğitimde uzmanlaşmaya gidilmelidir. Turizm sektöründe konaklama ile seyahat sektörü tümüyle birbirinden ayrılmaktadır. Bu nedenle MYO'ları Turizm ve Otelcilik bölümleri şu alt bölümlerde branşlaşabilir:

- ◆ Konaklama işletmeciliği,
- ◆ Seyahat Acentacılığı ve Tur Operatörlüğü,
- ◆ Gastronomi ve Animasyon,
- ◆ Tanıtma, Planlama ve Pazarlama (Özaktaş 1992, s. 85).

Olaya MYO'ları Turizm ve Otelcilik bölümleri açısından bakacak olursak; halen mevcut 45 Turizm ve Otelcilik bölümüne

ve ayrıca bunlardan 13'ünün ikinci öğretimde olduğu düşünülürse; 58 turizm ve Otelcilik bölümünün normal öğretimine 2.020 öğrenci, ikinci öğretime 610 öğrenci ve Bilkent Üniversitesi Turizm ve Otelcilik bölümüne özel yetenek ve mülakatla 600 öğrenci olmak üzere; toplam 3.230 öğrenci turizm ve otelcilik bölümlerine alınmaktadır (Esym 1993, s. 2630).

Bu öğrenciler 45 değişik okulda çeşitli seviye ve şekillerde öğrenim görmektedirler. Sonuçta bunların ancak %15-20'si sektörde çalışmakta ve büyük miktarda emek, para ve zaman israfı olmaktadır. Bu nedenle Turizm ve Otelcilik bölümlerinin amacına tam anlamıyla ulaşması için; 45 değişik yörede kurulu olan bu okulların, turizm eğitimi için elverişli 15-20 çevrede toplanması uygun olacaktır. Buralarda toplanan okullar, yukarıda belirttiğimiz branşlaşmaya yönelik olarak sektörün ihtiyaç oranları belirlenmeli ve bu hedefe göre her okula 200 öğrenci özel yetenek ve test sınavı ile alınmalıdır. Bu sayede hem sektörün değişik branşlarda ihtiyaç duyduğu eleman yetişecek hem de dünya standartlarında turizm eğitimi gerçekleşecek böylece yetişen elemanlar, turizm eğitimini yeterli seviyede aldığı için sektörde çalışacak; emek, para ve zaman israfı

TABLO -1: Ankete cevap veren Meslek Yüksek Okulu Turizm ve Otelcilik Programları

<p>ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ Erzurum MYO Turizm ve Otelcilik Bölümü</p> <p>ANADOLU ÜNİVERSİTESİ Eskişehir MYO Turizm ve Otelcilik Bölümü</p> <p>ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ Bolu MYO Turizm ve Otelcilik Bölümü</p> <p>BİLKENT ÜNİVERSİTESİ Turizm ve Otelcilik MYO</p> <p>BOĞAZIÇI ÜNİVERSİTESİ Turizm ve Otelcilik MYO</p> <p>GAZİOSMAN PAŞA ÜNİVERSİTESİ Niksar MYO Turizm ve Otelcilik Bölümü</p>	<p>FIRAT ÜNİVERSİTESİ Sosyal Bilimler MYO Turizm ve Otelcilik Bölümü</p> <p>KARAEĞİRCİ ÜNİVERSİTESİ Safranbolu MYO Turizm ve Otelcilik Bölümü</p> <p>MERSİN ÜNİVERSİTESİ Mersin MYO Turizm ve Otelcilik Bölümü</p> <p>NİĞDE ÜNİVERSİTESİ Niğde MYO Turizm ve Otelcilik Bölümü</p> <p>MUĞLA ÜNİVERSİTESİ Muğla MYO Turizm ve Otelcilik Bölümü</p> <p>SAKARYA ÜNİVERSİTESİ Sakarya MYO Turizm ve Otelcilik Bölümü</p> <p>ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ Bursa MYO Turizm ve Otelcilik Bölümü</p>
--	--

Turizmde 1983-1993 yılları arasında turizm yatırımları beş kat artış gösterirken ve turizm gelirleri ve turist sayısında on kat artış olmasına karşılık; eğitilmiş personel sayısı ancak % 30 civarında artmıştır.

asgari seviyeye çekilebilecektir (Esym 1993, s. 26-30).

V. ANKET SONUÇLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

1. Anketin amacı

Meslek yüksekokulları turizm ve otelcilik bölümlerine yönelik anket çalışmamızın amacı; sayıları 45'i aşan turizm ve otelcilik bölümlerinin mevcut durumları, eksiklikleri, hedefleri ve beklentilerini öğrenmek amaçlanarak, etkinliklerinin artırılması için öngörüş elde etmek amaçlanmıştır.

2. Anketin kapsamı

Anket kapsamına; Üniversitelerimizin MYO'ları bünyelerinde faaliyet gösteren Turizm ve Otelcilik bölümleri dahil edilmiş ve 45 okuldan tesadüfi yöntemle seçilen 25 bölüme anket formu gönderilmiş; bunlardan 13'ü anketimize direkt olarak katılmış olup ikisi kuruluş aşamasında olduğu için anketimize katılmamış, diğer 10 okuldan ise hiç bir cevap alınamamıştır.

3. Anketin değerlendirilmesi

Ankete katılan eğitim kurumlarımızın genel durumlarını değerlendirecek olursak, şu sonuçlara ulaşmak mümkündür:

- ◆ Öğretim elemanları (özellikle mesleki derslerde) yeterli görülmemektedir,
- ◆ Okul binaları turizm eğitimi için, özellikle uygulama için elverişli değildir,
- ◆ Staj süreleri yetersiz ve stajlere sektör gerekli kolaylığı sağlamamaktadır,
- ◆ Öğrencilerin mezuniyetten sonra sektörde çalışma oranları düşüktür,
- ◆ Okullarımızın büyük bir çoğunluğu (%92.4), bu bölümlere öğrenci alımının özel yetenek ve mülakatla alınması yolunda hemfikirdirler,
- ◆ Okullarımızın tamamı, okullarının o yörede açılmasını isabetli görmüşlerdir.

Fakat bu durum bize göre kendini savunma duygusunun bir sonucudur. Araştırmalarımıza göre bu yörelerin bir çoğu turizmde oldukça geri olan yörelerdir. Örneğin Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Ahlat ve Adilcevazda turizm ve otelcilik bölümleri bulunurken, Türk turizmde önemli yeri olan Alanya'da böyle bir okul yoktur.

V. SONUÇ

Ülkemiz turizmi, konaklama tesisleri yatırımda gösterdiği başarıyı, eğitim alanında gösterememiştir. Bu nedenle ülkemize yönelik talep fazlası dönemi aşıldıktan sonra, sektörde eğitilmiş personelin önemi anlaşılmıştır.

Bütün bunlara rağmen vakit çok geçmiş sayılmaz. Son yıllarda turizmde gözlenen turistik ürün çeşitlemesi çalışmaları ile yeni bir canlılık kazanacak olan turizmimizi ikibinli yıllara taşıyacak olan personel eğitimine gereken önemin verilmesi gerekir.

Öte yandan turizmimizin temel sorunu olan ara kademe personel açığını kapatmaya yönelik olarak eğitim veren MYO Turizm ve Otelcilik bölümlerinin, öğretim elemanı ihtiyacı, uygulama bina ve araçlarına olan gereksinimleri karşılanmalı ve etken eğitim seviyesine ulaştırılması turizmimizin önümüzdeki yıllarda karşılaçağı muhtemel darboğazları gidermede önemli yer tutmaktadır.

MYO Turizm ve Otelcilik bölümlerinin mevcut verimliliğinin %20 civarında olduğu gözönünde bulundurularak; bunun sebepleri araştırılmalı ve bu okullara öğrenciler mutlaka özel yetenek ve mülakat sınavı ile alınmalıdır. Bu doğrultuda, turizmle ilgili bütün kurum ve kuruluşların işbirliği içinde hareket ederek turizmin temel sorunlarında olan kalifiye eleman açığının kapatılması gereklidir.

Kalifiye eleman sorununu temel olarak görmek buna bağlı olarak ortaya çıkacak diğer sorunlarda bertaraf etmede önemli rol oynayacaktır.

Ara yönetim kademelerinde ihtiyaç duyulan personelin yetiştirilmesi için çalışmalarda bulunan MYO'lar, amaçları iyi belirlenememesine rağmen, iki yılda sayıları 63'e ulaşmıştır.

TABLO - 2: Anket bulgularının genel gösterimi

	n	%
Ankete katılım		
Tesadüfi yöntemle anket gönderilen myo	25	100.0
Ankete direkt olarak cevap verenler	13	52.0
Ankete kuruluş aşamasında olup katılmayan	2	8.0
Ankete hiç katılmayanlar	10	40.0
Öğretim elemanlarının çalışma durumları		
Tam zamanlı	114	61.2
Yarı zamanlı	72	38.8
Öğretim elemanlarının mesleki ihtisas durumları		
Turizm işletmeciliği ve otelcilik y.o. mezunu		53.8
Turizm alanında yüksek lisanslı		61.5
Turizm alanında doktoralı		53.8
Yurtdışı turizm ihtisaslı		23.0
Mesleki ders verecek öğretim elemanına ihtiyacımız var mı?		
Evet		38.5
Hayır		61.5
Okul binasını yeterli bulma		
Yeterli bulan		53.8
Yeterli bulmayan		46.2
Okulun turizm eğitimi vermeye elverişli bulma		
Elverişli bulan		30.7
Eylverişli bulmayan		69.3
Uygulama oteli var mı?		
Var		15.3
Yok		84.7
Öğrencilerin staj süresi		
40 işgününden az		7.6
40 işgünü		30.6
75 işgünü		23.4
Diğer		38.4
Staj süresi mesleki bilgi ve deneyim için yeterli mi?		
Yeterli		30.6
Yetersiz		69.4
Staj yerlerinde aranan şartlar		
Turistik belgeli her tesis olabilir		46.2
En az 3 yıldızlı		23.4
En az dört yıldızlı		15.3
Beş yıldızlı		15.3

Meslek yüksek okulların müfredat programları yeniden gözden geçirilmeli ve her okul belli alanlarda uzmanlaşmaya gitmelidir.

TABLO - 2: Anket bulgularının genel gösterimi (Devam)

Staj yerlerini nasıl belirleniyor?	
Okul anlaşma yapıyor	23.1
Belirtilen şartlar dahilinde öğrenciler belirliyor	53.8
Okula başvuran tesislerden seçiliyor	23.1
Öğrencileriniz staj yeri bulmakta güçlük çekiyorlar mı?	
Evet	46.2
Hayır	53.8
Staj yeri bulmaktaki güçlüklerin sebepleri nedir?	
Tesislerin stajyer öğrenciler ucuz işgücü olarak görmeleri	46.2
MYO öğrencileri için staj kanununun bulunmaması	23.1
Öğretim takviminin turizm sezonuna uygun olmaması	30.7
Öğrencilerin ne kadarı mezuniyetten sonra sektörde çalışıyor?	
%15-50 arası	53.8
İstatistiki veri yok	46.2
Programların başlıca sorunları	
Uzman öğretim elemanı bulma zorluğu	30.7
Bina turizm eğitim için yeterli değil	46.1
Araştırma-geliştirme imkanları sınırlı	53.8
Mesleki dil eğitimi yetersiz	38.4
Uygulama imkanları sınırlı	69.2
Turizm programlarını seçen öğrencilerin genel eğilimi	
Turizmin bilincinde, severek seçim	30.8
Boşta kalmamak bir yükseköğrenim görmek için	38.4
Turizmi bilmeden çekinerek geliyorlar fakat, severek mezun olup sektörde çalışıyorlar	30.8
Turizm bölümlerine öğrenciler nasıl alınmalı?	
Mevcut uygulama gibi merkezi sistemle	7.6
Özel yetenek ve mülakat sınavıyla	92.4
Staj süresince öğrencilerinizi denetleyebiliyor musunuz?	
Yeterince olmasada evet	61.5
Hayır	38.5
Turizm programının açılmasında yer seçimi doğru mu?	
Evet	100
Hayır	0

Mevcut eğitim modellerinin yetersizlikleri göz önüne alındığında çok ortamlı bir eğitim modelinin kurulup işletilmesi rasyonel bir çözüm olarak ortaya çıkmaktadır.

Meslek yüksek okulları düzeyinde uygulanan müfredat programlarının meslek derslerinden uzak konularda yoğunlaşması, mezunların iş bulma şansını olumsuz yönde etkilemektedir.

KAYNAKÇA

AĞAOĞLU, O. Kemal (1991), *Türkiye'de Turizm Eğitimi ve Etkenliği*, MPM Yayınları, Ankara.

AKSÜ, M. Seha (1992), "Turizmde Eğitim", *TÜRSAB Turizm Dergisi*, Haziran 1992.

HACIOĞLU, Necdet (1991), "Turizmde Yeni Gelişmeler ve Sorunlar", *Turizm Dünyası*, Nisan 1991.

KORZAY, Meral (1992), "Turizmde İstihdam ve Eğitim", 3. İktisat Kongresi 4-7 Haziran 1992, DPT Yayınları, Ankara.

OLALI, Hasan (1989), *Turizm Politikası ve Planlaması*, İ.Ü. İşletme İktisadi Yayınları, İstanbul.

ÖZAKTAŞ, Adnan (1992), "Turizm Eğitiminde Sorunlar ve Öneriler", *Turizm Eğitimi Konferans-Workshop*, 9-11 Aralık 1992, Turizm Bakanlığı Turizm Eğitimi Genel Müdürlüğü, Ankara.

SEZGİN, Orhan Mesut (1991), "Uygulamalı Turizm Yatırımları ve Teşvik Tedbirleri", *Turizm Yıllığı 1990*, Türkiye Kalkınma Bankası A.Ş. Yayını, Ankara.

TİMUR, Alp (1992), "Türkiye'de Turizm Eğitiminin Yapısı, Uygulanan Politikalar ve Sonuçları", *Turizm Eğitimi Konferans-Workshop*, 9-11 Aralık 1992, Turizm Bakanlığı turizm Eğitimi Genel Müdürlüğü Yayını, Ankara.

"Turizm sektöründe Eğitimin Yeri", *TÜRSAB Turizm Dergisi*, Haziran 1993.

TURİZM BAKANLIĞI (1993), *Turizm Bülteni*, Mart 1993.

BOĞAZIÇI ÜNİVERSİTESİ (1992), *Türk Turizm Sektörü Rehberi*, İstanbul.

ÜNLÜ, İlhan (1990), "Turizm Eğitimi Sertifika Programı", *Turizm Yıllığı 1988-1989*, Türkiye Kalkınma Bankası A.Ş. yayını, Ankara.

ÜNLÜ, İlhan (1991), "Uzaktan Eğitim Teknolojisinin Turizm Eğitiminde Kullanılması", *Turizm Yıllığı 1990*, Türkiye Kalkınma Bankası A.Ş. Yayını, Ankara.

ÜSYM, *1993 İkinci Basamak Öğrenci Kılavuzu*, Ankara.

yakında çıkıyor...

Türkiye turizm tezleri bibliyografyası (1952 - 1994)

NAZMİ KOZAK

- 361
ŞAHİN, Adem: *Yatırım Projelerini Değerlendirme Kriterlerinin Turizm Yatırım Projelerine Uygulanması ve Türkiye'deki Durum* (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 1984.
- 362
ŞAHİN, Adem: *İktisadi Kalkınmadaki Önemi Bakımından Türkiye'de Turizm Sektöründeki Gelişmelerin Değerlendirilmesi* (Doktora Tezi), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 1989.
- 363
ŞAHİN, Mustafa: *KKTC'de Turizm Sektörünün Yapısı ve Sorunları* (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 1988.
- 364
ŞAVKLI, Vuray: *Turizm Sektörüne Uygulanan Teşvikler ve Turizm Yatırımlarına Etkisi* (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 1991.

Toplam 1050 tezin yer aldığı bibliyografya, 128 sayıdan oluşmakta ve kullanımda işlevselliğin sağlanabilmesi amacıyla; tezler, öncelikle belli başlı konularına göre sınıflandırılmakta; ve ardından da anahtar sözcükler yardımıyla oluşturulan kavramsal ve ayrıca yazar dizinine yer verilmektedir.